

IV Logopedyczne Dni

3-7 III 2012 r.

Partnerzy:

Instytut Języka Polskiego UŚ

Polskie Towarzystwo Logopedyczne w Lublinie

Śląski Oddział PTL

Základní škola (Haviřov-Město, Czechy)

4 - 5 MARCA 2012 r.

**IV Międzynarodowa Interdyscyplinarna Naukowa
Konferencja Logopedyczna
pod honorowym patronatem:**

JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Dziekana Wydziału Filologicznego UŚ

Dziekana Wydziału Teologicznego UŚ

z cyklu:

Teoretyczne i pragmatyczne aspekty współczesnej logopedii

Dr hab. n. hum. Danuta Pluta-Wojciechowska
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

Danuta Pluta-Wojciechowska, doktor habilitowany, jest adiunktem w Katedrze Logopedii i Lingwistyki Edukacyjnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, a także czynnym logopedą pracującym w poradni logopedycznej Zakładu Ortodoncji Katedry Stomatologii Wzrostu i Rozwoju Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach. Zainteresowania naukowe dr hab. D. Pluty-Wojciechowskiej koncentrują się wokół problematyki diagnozy i terapii logopedycznej dzieci z wadami twarzoczaszki, w tym wczesnej interwencji, rozwoju czynności kompleksu ustno-twarzowego, patofonetyki, a także zaburzeń wymowy w kontekście logopedii artystycznej. Autorka jest redaktorem naczelnym czasopisma *Forum Logopedyczne*. Od 2007 roku jest członkiem Komisji Rozwoju i Zaburzeń Mowy Komitetu Językoznawstwa PAN, a w 2009 roku została powołana do Komisji do spraw neurologopedii funkcjonującej przy Ministerstwie Zdrowia. Od wielu lat dr hab. Danuta Pluta-Wojciechowska jest działaczem Polskiego Towarzystwa Logopedycznego; od wielu kadencji była członkiem Zarządu Głównego PTL, a obecnie została zastępcą przewodniczącego. W swoim dorobku ma 3 monografie i ponad 50 artykułów opublikowanych w Polsce i za granicą.

Logopedyczny paradygmat diagnozy czynności prymarnych

Autorka przedstawia model rozwoju czynności biologicznych wcześniejszych niż mowa. Uwzględnia w nich następujące parametry: czas inicjacji czynności, rytm czynności, wykorzystanie rodzaju pokarmów, poziom samodzielności dziecka.

Dr hab. n. hum. Danuta Pluta-Wojciechowska
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

WARSZTAT

Diagnoza i terapia zaburzeń ustnej fazy połykania

Autorka przedstawia paradygmat diagnozy i terapii zaburzeń ustnej fazy połykania, wykorzystując metodę opartą na fizjologii.

Dr n .med. Ewa Emich-Widera, dr n. med. Beata Kazek

Klinika Pediatrii i Neurologii Wieku Rozwojowego ŚUM w Katowicach

Ewa Emich-Widera, doktor n. med., doświadczony nauczyciel akademicki (m.in. prowadzenie zajęć dydaktycznych dla studentów Wydziału Lekarskiego i fizjoterapeutów oraz dla studentów anglojęzycznych; pełnienie przez wiele lat funkcji kierownika ćwiczeń polskich i anglojęzycznych studentów ŚUM). Przez ponad 30 lat dr n. med. E. Emich-Widera była opiekunem studenckiego koła naukowego, a wychowankowie zostali zatrudnieni w klinikach SUM, większość z nich już obroniła prace doktorskie. Promotor 3 prac magisterskich fizyków medycznych i 3 prac fizjoterapeutów oraz kierownikiem specjalizacji 6 lekarzy (pediatria, neurologia dziecięca). Od 2002 roku członek zespołu ekspertów do spraw akredytacji jednostek szkolących w dziedzinie neurologii dziecięcej. Współautor programu specjalizacji z neurologii dziecięcej. Od 2002 roku do chwili obecnej - Konsultant Wojewódzki w dziedzinie neurologii dziecięcej. Dr Emich-Widera była również kierownikiem Zespołu Poradni Specjalistycznych przy Górnośląskim Centrum Zdrowia Dziecka i blisko pięć lat zarządzała Górnośląskim Centrum Medycznym. Od roku 2006 do 2011 była dyrektorem Górnośląskiego Centrum Zdrowia Dziecka, obecnie jest w tej samej placówce lekarzem naczelnym i p.o. ordynatorem oddziału neurologii. Dorobek naukowy obejmuje łącznie 80 publikacji, w tym 37 oryginalnych prac twórczych, 5 opisów przypadków, 4 prace poglądowe, 12 rozdziałów w podręcznikach, 22 publikacje w suplementach, jak również 97 doniesień zjazdowych zagranicznych i krajowych.

Beata Kazek, absolwentka wydziału lekarskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, specjalista pediatra, w trakcie specjalizacji z neurologii dziecięcej. Główne miejsce pracy: Górnośląskie Centrum Zdrowia Dziecka im. Jana Pawła II, Klinika Pediatrii i Neurologii Wieku Rozwojowego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach. Od początku pracy zawodowej zainteresowana problemami osób z zaburzeniami spektrum autyzmu. Po publicznej obronie rozprawy doktorskiej pt. „Zaburzenia neurogastroenterologiczne w autyzmie” (2006 r) uzyskała tytuł doktora nauk medycznych. Współautor publikacji w dziedzinie neurologii dziecięcej i dyscyplin pokrewnych w polskich

i zagranicznych czasopismach naukowych, autorka monografii w języku angielskim pt „Neurogastroenterological disorders in autism”. W latach 2006 / 2007 uczestniczyła w pracach Rady Zespołu ds. Opracowania strategii na rzecz systemowych rozwiązań na rzecz dzieci z autyzmem i ich rodzin przy Ministrze Zdrowia RP.

Zaburzenia mowy u dzieci z postępującym i dokonanym uszkodzeniem mózgu

Na każdym etapie rozwoju mowy może dojść do bezpośredniego lub pośredniego uszkodzenia struktur mózgowych i narządów artykulacji za nią odpowiedzialnych. Autorzy omawiają patologie ośrodkowego układu nerwowego (w tym mózgowie porażenie dziecięce, uraz czaszkowo – mózgowy, choroby naczyń mózgowych, stwardnienie rozsiane, encefalopatie postępujące), zaburzenia narządów artykulacji (choroby nerwowo - mięśniowe) oraz wybrane problemy neuropsychiatryczne w kontekście terapii logopedycznej.

Dr n . med. Beata Kazek, dr n. med. Ewa Emich-Widera
Klinika Pediatrii i Neurologii Wieku Rozwojowego ŚUM w Katowicach

Zaburzenia somatyczne u pacjentów ze spektrum autyzmu

Autyzm ma najsilniejsze podłoże genetyczne ze wszystkich schorzeń psychiatrycznych wieku rozwojowego. Mnogość obserwowanych zaburzeń świadczy o tym, że prawdopodobnie nie ma wspólnego dla wszystkich czynnika etiologicznego. W przebiegu zespołów autystycznych rozpoznaje się schorzenia współwystępujące (wady mózgu, choroby metaboliczne, zespoły genetyczne, neuroinfekcje) oraz zaburzenia towarzyszące (upośledzenie umysłowe, padaczka, zaburzenia sensoryczne). U osób autystycznych częściej niż w populacji stwierdza się deficyty immunologiczne, alergie, problemy gastrologiczne. Zaburzone sfery komunikacji, socjalizacji i zachowań w korelacji z problemami sensorycznymi oraz nasilonymi problemami somatycznymi powodują, że obraz kliniczny wielu schorzeń przebiega pod maską innych.

Dr n. med. Dawid Larysz

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Wpływ zaburzeń budowy czaszki na nabywanie języka

Dr n.med. Agnieszka Gorzkowska

Katedra Neurologii i Klinika Neurorehabilitacji ŚUM w Katowicach

Agnieszka Gorzkowska, doktor n. med., specjalista neurolog, psycholog kliniczny. Nauczyciel akademicki. Asystent w Katedrze Neurologii i Klinice Neurorehabilitacji SUM w Katowicach. Absolwentka Wydziału Lekarskiego Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach oraz Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Doktorat z badań klinicznych, genetycznych i psychologicznych w chorobie Parkinsona. Autorka i współautorka licznych publikacji z zakresu neurologii i neuropsychologii. Członek Interdyscyplinarnej Grupy Ekspertów ds. Diagnostyki i Leczenia Otępień (IGERO).

Aktywność fizyczna i umysłowa a przebieg procesów poznawczych.

Badanie wpływu aktywności fizycznej i umysłowej na przebieg procesów poznawczych pozostaje od wielu lat w sferze zainteresowań interdyscyplinarnych zespołów badawczych. Wykładnikiem poprawy sprawności poznawczej jest lepsze wykonywanie testów psychologicznych przez osoby aktywne, które np. odpowiadają na pytania trafniej i szybciej. U osób regularnie ćwiczących wyższe jest stężenie niektórych neuroprzekaźników. Badane efekty mogą być zarówno przemijające, jak i bardziej trwałe, związane ze zmianami w sieciach neuronalnych.

Dr n. med. Bartłomiej Czechowicz, dr n. med. Maria Flak
Katedra Neurologii i Klinika Neurorehabilitacji SUM w Katowicach

Bartłomiej Czechowicz, doktor n. med., fizjoterapeuta, od 2004 roku młodszy asystent w Klinice Neurologii SP CSK SUM. W roku 2010 rozpoczął pracę dydaktyczno-naukową na Wydziale Opieki Zdrowotnej SUM w Zakładzie Fizjoterapii Katedry Fizjoterapii SUM. Doktorat z oceny stabilności posturalnej w początkowym okresie choroby Parkinsona. Przez szereg lat doskonalił się w różnych koncepcjach dotyczących terapii funkcjonalnych opierających się na licznych badaniach neurofizjologicznych. Członek Stowarzyszenia Fizjoterapia Polska oraz International Society for Posture and Gait Research (ISPGR).

Maria Flak, doktor n. med., specjalista neurologii i rehabilitacji medycznej pracuje w Oddziale Rehabilitacji Neurologicznej w CSK SUM w Katowicach, pełniąc funkcję ordynatora od 2011 roku. Od 1986 roku pracowała w Oddziale Neurologii GCM w Katowicach –Ochojcu, gdzie uzyskała II st. specjalizacji z neurologii a następnie od 2000-2010 roku w Klinice Rehabilitacji SUM GCM, gdzie uzyskała II st. Specjalizacji z rehabilitacji medycznej (2007) oraz obroniła pracę doktorską pt. *Ocena przydatności somatosensorycznych potencjałów wywołanych w zespole podwójnego ucisku*. Po 3 –miesięcznym szkoleniu w Instytucie Neurologii w Warszawie uzyskała certyfikat badań EMG. Zakres zainteresowań zawodowych- rehabilitacja w neurologii, badania neuroelektrofizjologiczne.

Studium przypadku MSA SLA – ujęcie interdyscyplinarne

Stwardnienie zanikowe boczne ang. ALS -amyotrophic lateral sclerosis, łac. SLA *sclerosis lateralis amyotrophica* jest chorobą neurozwyrodnieniową o nieznanym etiologii, uszkadzającą komórki neuronów ruchowych. SLA ma charakter postępujący. W chwili pojawienia się objawów klinicznych SLA, biologiczny przebieg choroby jest już zaawansowany, prowadząc do zaburzeń mowy, połykania i zaburzeń oddechowych. Zaburzenia mowy i połykania stanowią jedną

z poważniejszych czynników obniżających jakość życia ludzi z SLA. Opieka nad chorym na SLA powinna być kompleksowa i wymaga opieki zespołu wielodyscyplinarnego. Logopedzi pracujący z pacjentami powinni badać mowę i zdolność porozumiewania się w pierwszych dniach po zdiagnozowaniu pacjenta w celu opóźnienia zjawisk prowadzących do niewydolności oddechowej.

Mgr Tatiana Lewicka

Centralny Szpital Kliniczny w Katowicach

Tatiana Lewicka, jest starszym asystentem, specjalistą neurologopedą. Od kilku lat związana z Oddziałem Udarowym i Neurorehabilitacji w SP CSK im. Prof. Kornela Gibińskiego ŚUM w Katowicach. Specjalizuje się głównie w pracy z osobami dorosłymi po uszkodzeniach ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego. Autorka wielu publikacji szkoleń z tego zakresu. Wykładowca UŚ w Podyplomowych Kwalifikacyjnych Studiach Logopedii i Emisji Głosu.

WARSZTAT

Ciekawe przypadki neurologiczne w pracy logopedy

Uszkodzenia ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego są jedną z najczęściej podawanych przyczyn prowadzących do przewlekłego lub trwałego inwalidztwa. Na pierwszy plan wysuwają się udary mózgu, których konsekwencją są m.in. zaburzenia mowy. Należy jednak pamiętać, że w neurologii można znaleźć wiele ciekawych przypadków, z którymi będzie pracować logopeda/neurologopeda, a o których rzadko się pamięta, że opisują je podręczniki.

Ks. dr hab. Jacek Kempa
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Jacek Kempa, ks. dr hab. ur. w 1964 r., specjalizuje się w zakresie teologii dogmatycznej. Doktorat uzyskał w Uniwersytecie Wiedeńskim w 2000 r. Od 2001 r. zatrudniony w Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w Zakładzie Teologii Dogmatycznej. W 2010 r. w ramach kolokwium habilitacyjnego uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie dorobku naukowego i pracy monograficznej „Konieczność zbawienia. Antropologiczne założenia soteriologii Anzelma z Canterbury”. Redaktor naczelny „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych”. W badaniach naukowych koncentruje się na średniowiecznej i współczesnej problematyce soteriologicznej i antropologicznej oraz na zagadnieniach meta-teologicznych.

Jak naukowo mówić o Bożu? Język teologii systematycznej w obliczu swoistości jej przedmiotu

Status naukowy teologii jest przedmiotem dyskusji już od czasów, kiedy zaczęto odróżniać tę dyscyplinę od innych dziedzin wiedzy. Przy zmieniających się z biegiem czasu kryteriach naukowości refleksja nad tym, w jaki sposób teologia zachowuje naukowy charakter, wkraczała na coraz to inne obszary. W ramach tej dyskusji coraz wyraźniej pojawiały się kwestie dotyczące naukowości języka, jakim teologia się posługuje. Niniejsze wystąpienie prezentuje zarys dziejów tej problematyki i wskazuje na główne punkty ciężkości współcześnie rozpatrywanych pytań.

Ks. prof. UŚ dr hab. Andrzej Żądło
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Andrzej Żądło, ks. prof. UŚ, dr hab. nauk teologicznych w zakresie liturgiki – dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, kierownik Zakładu Liturgiki i Homiletyki, redaktor naczelny rocznika „Studia Pastoralne”, redaktor serii „Kościoł w trzecim tysiącleciu” (kontakt z autorem: zadlo@post.pl).

Troska o język w liturgii przejawem duchowości chrześcijańskiej

Pojęcie duchowości chrześcijańskiej.

Udział elementów estetyczno-psychologicznych w kształtowaniu duchowości liturgicznej.

Język jednym z istotnych czynników kształtowania i wyrażania kultury człowieka.

Język liturgii istotnym nośnikiem i narzędziem sprawowanego w niej misterium.

Troska Kościoła o język stosowany w liturgii.

Formacja ludzi oddanych posłuszeństwu słowa w liturgii.

Interakcyjna zależność pomiędzy językiem i duchowością liturgiczną.

Ks. dr hab. Leszek Szewczyk
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Leszek Szewczyk, prezbiter archidiecezji katowickiej, doktor habilitowany nauk teologicznych w zakresie homiletyki, dyplomowany logopeda. Adiunkt w Zakładzie Liturgiki i Homiletyki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Ważniejsze publikacje: *Recepcja liturgicznego wymiaru homilii. Studium homiletyczne w świetle przepowiadania kapłanów archidiecezji katowickiej w latach 1972-1999*, Katowice 2003; *Odnowa przepowiadania słowa Bożego w (archi)diecezji katowickiej po Soborze Watykańskim II. Studium homiletyczne*, Katowice 2009.

„Siedzieć jak na tureckim kazaniu” czyli o trudnym języku kazań

Specyfika kaznodziejstwa polega na ściśle określonej treści, różnej od wszystkich innych przemówień publicznych, a jest nią słowo Boże. Takie przepowiadanie, będące co do substancji (treści) słowem Bożym, a co do postaci (formy) – słowem ludzkim, można określić jako „słowo Boże w słowie ludzkim”. Istnieje ogromna zależność skuteczności słowa Bożego oraz jej ludzkiego językowego kształtu. Referat ukaże specyfikę języka homilii i kazań oraz trudności, przed którymi stają współcześni głosiciele słowa Bożego.

Prof. dr hab. Peter Lajos
Eötvös Loránd University

Peter Lajos, prof. dr hab., psycholog kliniczny. Jest dyrektorem Departamentu w Eötvös Loránd University "Bárczi Gusztáv" Wydziału Edukacji Specjalnej w Budapeszcie. Jego głównym zainteresowaniem badawczym koncentrują się wokół klinicznych i logopedycznych problemów niepełności mowy. Jest autorem wielu publikacji na temat jękania w języku węgierskim.

Case Study of a 13- year-old Boy Suffering from Depression and Stuttering (Studium przypadku trzynastoletniego jękającego się chłopca z depresją)

Wystąpienie stanowi studium przypadku trzynastoletniego jękającego się chłopca. Przyczyną zaburzeń emocjonalnych, niepełności mowy i depresji chłopca są jego przeżycia z wczesnego dzieciństwa – chłopiec w wieku trzech lat został oddzielony od matki.

Dr n. hum. Olga Przybyła
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Olga Przybyła, doktor n. hum. w zakresie językoznawstwa, logopeda i terapeuta integracji sensorycznej. Adiunkt w Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Kierownik Studiów Podyplomowych Kwalifikacyjnych Logopedii i Medialnej Emisji Głosu UŚ w Katowicach. Jej główne zainteresowania badawcze koncentrują się wokół problemów pragmatolingwistyki, dydaktyki języka, neurolingwistyki, w tym specyficznych i niespecyficznych zaburzeń mowy i rozwoju języka. Opublikowała ponad pięćdziesiąt artykułów z zakresu językoznawstwa, edukacji polonistycznej oraz logopedii. Jest autorką monografii *Akty mowy w języku nauczyciela* (Katowice 2004). W latach 2003-2010 pełniła funkcję naukowego opiekuna Polonistycznego Koła Młodych Dydaktyków. Jest członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Logopedycznego w Lublinie oraz członkiem Zarządu Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Logopedycznego w Katowicach, konsultantem merytorycznym Podyplomowych Studiów Logopedii Uniwersytetu Rzeszowskiego, pełni również funkcję koordynatora projektu NetQues w Polsce w ramach Network for Tuning Standards & Quality of Educ.progs. for SLT in Europe, którego partnerem jest Uniwersytet Śląski w Katowicach.

Logopedyczna diagnoza i terapia według standardów projektu NetQues

Jednym z głównych celów projektu NetQues (NetQues- europejski program założony pod patronatem ERASMUS Academic Networks w ramach projektu Lifelong Learning programme, dzięki wsparciu Komisji Europejskiej), jest podniesienia standardów i jakości programów kształcenia logopedów w Europie. W kontekście diagnozy i terapii logopedycznej oznacza to, iż efektem prac na rzecz projektu ma być dokładne określenie, jaki zakres wiedzy, umiejętności i zdolności, są potrzebne do wykonywania zawodu logopedy w sposób bezpieczny, efektywny i samodzielny.

Prof. UW dr hab. Józef Porayski-Pomsta
Uniwersytet Warszawski

Józef Porayski-Pomsta, profesor UW, dyrektor Instytutu Polonistyki Stosowanej i kierownik Zakładu Logopedii i Emisji Głosu UW, organizator logopedycznych studiów stacjonarnych na Uniwersytecie Warszawskim, prezes Towarzystwa Kultury Języka – jest autorem wielu prac poświęconych rozwojowi mowy dziecka, m.in.: *Umiejętności komunikacyjne dzieci w wieku przedszkolnym. Studium psycholingwistyczne*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1994; *Pragmalingwistyczne aspekty rozwoju mowy*, „Poradnik Językowy” 2002, z. 7, 36-44; *Opis rozwoju mowy dziecka z perspektywy komunikacyjnej*, [w:] „Studia Pragmalingwistyczne 4: Komunikacja i tekst w perspektywie rozwojowej i dydaktycznej”, Warszawa 2005; <Mowa dziecka> jako przedmiot badań, „Poradnik Językowy” 2007, z. 8, s. 3-13. Opublikował w latach 2003 i 2004 na łamach czasopisma „Wychowanie w Przedszkolu” cykl artykułów popularnonaukowych pod tytułem *Nasze dziecko mówi*. Zorganizował cykl konferencji naukowych *Z badań nad świadomością i kompetencją językową dzieci i młodzieży* (1989-2010). Redaktor wielu prac zbiorowych m.in. *Diagnoza i terapia logopedyczna*, Warszawa 2008, redaktor naczelny rocznika „Studia Pragmalingwistyczne”.

Rozwój zasobu leksykalnego dzieci w wieku przedszkolnym

1. Uzasadnienie wagi badań nad słownictwem dzieci w badaniach nad rozwojem ogólnym dziecka
2. Przegląd historyczny badań nad słownictwem dzieci
3. Badania nad rozwojem systemu leksykalno-semantycznego dzieci. Hipotezy, postulaty badawcze, ustalenia
4. Czynniki determinujące przez dziecko nowych wyrazów
5. Badania nad słownictwem dzieci w świetle potrzeb edukacyjnych

Prof. UŚ dr hab. Aldona Skudrzyk, prof. UŚ dr hab. Jacek Warchala
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Aldona Skudrzyk - prof. nadzw. w Zakładzie Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikacyjnych. Zainteresowania naukowe: socjolingwistyka, językoznawstwo pragmatyczne, kultura języka, stylistyka językoznawcza, glottodydaktyka i dialektologia. Jest członkiem Komisji Kultury Komitetu Językoznawstwa PAN, Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, Polskiego Towarzystwa Językoznawczego. Jako pracownik naukowo-dydaktyczny prowadzi zajęcia z zakresu komunikacji społecznej, kultury języka polskiego, językoznawstwa pragmatycznego, języka promocji oraz dialektologii. W pracy naukowej zajmuje się różnorodnymi aspektami zróżnicowania współczesnej polszczyzny, a wyniki swych badań publikuje w artykułach i rozprawach dotyczących m.in. komunikacyjnych przeobrażeń współczesności (zagadnienia kompetencji interakcyjnej, wspólnot dyskursu), przemian współczesnej polszczyzny pisanej – w tym także polszczyzny artystycznej, języka podręczników szkolnych, funkcjonowania polszczyzny regionalnej, ortografii. Jest autorką ponad stu publikacji naukowych. Najważniejsze z nich to: książki *Język (za)pisany* (Katowice 1994), *Polszczyzna Zagłębia Dąbrowskiego* (Katowice 1994; współaut.); *Czy zmierzch kultury pisma? O synestezji i analfabetyzmie funkcjonalnym*, (Katowice 2005), *Mały słownik terminów z zakresu socjolingwistyki i pragmatyki językowej* (Kraków -Warszawa 2000; współaut.); *Gwara śląska – narzędzie komunikacji, świadectwo kultury. Sytuacja językowa w miastach Górnego Śląska*. (Katowice 2001; współaut.); *Style literatury (po roku 1956)* (Katowice 2003; współaut.); *Kultura piśmienności młodego pokolenia* (Katowice 2010; współaut.), *Małe ojczyzny. Świadomość językowo-kulturowa społeczności lokalnych* (Katowice 2010; współaut.); słowniki ortograficzne, m.in. *Nowy słownik ortograficzny PWN* (z E. Polańskim i J. Grzenia), *Słownik pisowni łącznej i rozdzielnej* (z E. Polańskim; Gdańsk 2000), *Mała i wielka litera w polskich tekstach* (2008).

Jacek Warchala, prof. UŚ doktor habilitowany, autor lub współautor kilku książek z dziedziny językoznawstwa i *public relations* (*Dialog a tekst*, Katowice 1991, *Budowanie Public relations*. Wrocław 2001 [współaut.: Gielnicka, Dobrowolski]; *Kategoria potoczności w języku*, Katowice 2004,

Kultura piśmienności młodego pokolenia [współ.: A Skudrzyk], Katowice 2010; *Literacy of the young generation in a diglossic environment*, Katowice 2012 [współ.: A. Skudrzyk] oraz kilkudziesięciu artykułów naukowych obejmujących zagadnienia socjolingwistyki, współczesnego języka polskiego, języka środków masowego przekazu, stylistyki, teorii komunikacji społecznej i teoretycznych zagadnień manipulacji językowej. Prowadzi zajęcia i wykłady uniwersyteckie z zakresu językoznawstwa współczesnego (gramatyka opisowa, językoznawstwo pragmatyczne, metodologia językoznawstwa; wykłady specjalistyczne: o potoczności, o reklamie, o języku perswazyjnym i o dyskursie publicznym oraz jego historii); Od 1993 do 2003 roku związany był z agencjami reklamowymi na terenie Niemiec i Polski. W latach 2000-2002 pracował na stanowisku konsultanta Banku Światowego d.s. *public relations*, komunikacji społecznej i edukacji w ramach projektu Banku Światowego pt.: „Projekt Likwidacji Skutków Powodzi i Profilaktyki Przeciwpowodziowej” nadzorowanego przez Biuro Koordynacji Projektu Banku Światowego we Wrocławiu (projekt realizowany w ramach umowy podpisanej w 1997 roku przez Rząd Polski i Bank Światowy).

Kiedy język może być barierą. Komunikacja (z dzieckiem) w środowisku dyglosyjnym

Odwołując się do badań nad stanem piśmienności młodzieży szkolnej na Śląsku, podejmujemy zagadnienie barier komunikacyjnych związanych z funkcjonowaniem dzieci w dwu odmianach językowych. Zdecydowanie dominująca na Śląsku sytuacja dyglosyjna (wyuczony język używany jest głównie do komunikowania się w formie pisemnej oraz w formie ustnej w sytuacjach oficjalnych, natomiast odmiana dialektalna jest narzędziem codziennej komunikacji) ma w naszym ujęciu nie tylko wymiar społeczny (teoria kodów Basila Bernsteina), ale i psychologicznym kontekście negatywnej stygmatyzacji (sytuacja jednostki pozbawionej pełnej społecznej akceptacji).

Prof. UMK dr hab. Jacek J. Błeszyński

Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu

Jacek Jarosław Błeszyński, jest doktorem habilitowanym profesorem nadzwyczajnym w Katedrze Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Z wykształcenia pedagog wczesnoszkolny, logopeda dyplomowany, oligofrenopedagog, zajmujący się problematyką autyzmu i głębokich deficytów w rozwoju. Od sześciu lat jest kierownikiem Pracowni Badań nad Niepełnosprawnością Złożoną. Współtwórca oddziałów Karkowego Towarzystwa Autyzmu w Słupsku i Toruniu oraz dyrektor Katolickiego Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego w Kwidzynie (12997-199) i twórca Diecezjalnego Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego w Toruniu. Jest autorem publikacji związanych z problematyką wspomagania dziecka i rodziny z dzieckiem z autyzmem i głębokimi deficytami w rozwoju: *Podstawy diagnozy dziecka z autyzmem* (1996), *Mowa i język dzieci z autyzmem. Wybrane zagadnienia* (1998, 1999), *Wspomaganie rozwoju osób z autyzmem. Teoria – metodyka – przykłady* (2004, 2006, 1008, 2011), *Terapie wspomagające rozwój osób z autyzmem* (2005). Zajmował się także funkcjonowaniem rodzin zastępczych, a w szczególności adopcyjnych: *Kluczowe zagadnienia przysposobienia i funkcjonowania rodzin adopcyjnych* (2003, 2005, 2010). Jest współautorem popularnego podręcznika *Alternatywne i wspomagające metody komunikacji* (2006, 2008, 2010) oraz publikacji *Historyczne dyskursy nad pedagogiką specjalną* (2008) i *Terapia ruchowa a rozwój komunikacji osób autystycznych* (2006). Najnowsze publikacje to *Analiza różnicująca wybranych zespołów zaburzeń autystycznych. Zarys problemu* (2010) oraz *Autyzm a niepełnosprawność intelektualna. Skala Nasilenia Zaburzeń Autystycznych* (2011).

Diagnoza logopedyczna - pozytywne podejście

Diagnoza logopedyczna to nie tylko opisywanie różnorodnych zaburzeń mowy. Diagnoza logopedyczna to rodzaj holistycznego podejścia, które zagościło w innych dyscyplinach naukowych i powinno również zagościć w logopedii. Logopeda nie równa się patolog mowy.

Prof. UP dr hab. Grażyna Gunia

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

Grażyna Gunia, prof. UP dr hab. w Instytucie Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Główne zainteresowania badawcze dotyczą problemów pedagogiki specjalnej, edukacji i rehabilitacji głuchych i niedosłyszących, logopedii, edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia. Dorobek naukowy obejmuje ogółem 80 publikacji, uczestnictwo w ponad 80. konferencjach krajowych i międzynarodowych. Promotor 200 prac magisterskich i licencjackich opracowanych przez studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Specjalność naukowa: pedagogika specjalna, rewalidacja głuchych i niedosłyszących (surdopedagogika), logopedia

Pragmatyczne i teoretyczne dylematy współczesnej surdologopedii

W dyskursach na ten temat współczesnych funkcji i zadań surdologopedii musimy uwzględnić zmieniającą się rzeczywistość orientacji aksjologicznych obowiązujących w naukach, które w mniejszym lub większym stopniu zajmują się terapią osób z uszkodzonym narządem słuchem, nowe podstawy programowe, ustalenia prawne, postęp techniki oraz ogólnie obowiązujące standardy w sprawie organizowania opieki, edukacji i procesu rehabilitacji nad dziećmi niesłyszącymi, rekomendowanymi przez światowe i europejskie organizacje.

Omawiana problematyka obejmuje prezentację następujących zagadnień:

- dyskursy współczesnej surdologopedii – pytania, kontrowersje, koegzystencja
 - głuchota jako zjawisko społeczno-kulturowe;
 - leczenie i metody rehabilitacji słuchu i mowy (implanty ślimakowe);
 - komunikacja alternatywna – język migowy;
- wielowymiarowość problemów rodziny wychowującej dziecko niepełnosprawne.

Dr Elżbieta M. Minczakiewicz

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

Elżbieta M. Minczakiewicz, długoletni nauczyciel akademicki, pedagog specjalny, neurologopeda-oligofrenologopeda, muzyk, nauczyciel-terapeuta, terapeuta osób po zabiegu laryngektomii, wolontariusz Hospicjum. Autorka wielu książek z zakresu rozwijania i korekty mowy u dzieci i dorosłych, wspomaganie rozwoju dzieci i wychowania młodzieży niepełnosprawnej, (przede wszystkim osób z zespołem Downa, autyzmem, oraz osób z chorobą Alzheimera, chorobą Parkinsona i osób laryngektomowanych), a także artykułów, esejów i rozprawek w języku polskim, angielskim, czeskim, niemieckim, rosyjskim i słowackim. Członek wielu towarzystw naukowych i społecznych, m.in.: Polskiego Towarzystwa Logopedycznego (PTL) afiliowanego przy *International Association of Logopedics & Phoniatrists* (IALP) (Międzynarodowe Stowarzyszenie Logopedów i Foniatorów) z siedzibą w Szwajcarii, Polskiego Zespołu do Badań Naukowych nad Upośledzeniem Umysłowym, który jest oddziałem *International Association for Scientific Studies of Intellectual Disability* (Międzynarodowego Stowarzyszenia do Badań Naukowych nad Upośledzeniem Umysłowym), Międzynarodowej Akademii Rehabilitacji Rozwojowej w Monachium i Polskiego Stowarzyszenia Montessori (AMI), Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Polskiego Towarzystwa do Walki z Kalectwem (PTWK), Polskiego Towarzystwa Laryngektomowanych, Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Towarzystwa Kultury Języka, Stowarzyszenia Rodzin i Opiekunów Osób z Zespołem Downa *Bardziej Kochani*.

Wielowątkowość współczesnej oligofrenologopedii

Opracowanie niniejsze ma charakter namysłu nad istotą niepełnosprawności intelektualnej, nad potrzebami osób z diagnozą upośledzenia umysłowego, które ze względu na swój stan, wynikający z natury upośledzenia, ujawniane wady rozwojowe i dysfunkcje narządowo-tkankowe, w tym trudności w zakresie porozumiewania się z otoczeniem, bywają często negatywnie postrzegane, naznaczone, marginalizowane, a

nawet wykluczane z życia społecznego. Często zapomina się o tym, że osoby z upośledzeniem umysłowym są w pełni podmiotami ludzkimi z należnymi im prawami. Ukazując problem wielowątkowości oligofrenologopedii przedstawiam w wystąpieniu strukturę wieloetapowości diagnozy i terapii logopedycznej, by na tle piętrzących się problemów metodologiczno-warsztatowych, ukazać jednocześnie sylwetkę logopedy, który temu wszystkiemu winien umieć zaradzić, a przede wszystkim sprostać stawianemu mu wyzwaniu.

Dr n. hum. Maria John-Borys

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Dr Maria John-Borys, doktor n. hum., psycholog. Emerytowany wykładowca w Instytucie Psychologii UŚ. Współpracownik Wydziału Zamiejscowego Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Katowicach. Prowadzi psychoterapię zaburzeń depresyjnych, lękowych oraz pomoc w kryzysach egzystencjalnych a także psychoterapię i poradnictwo dla rodzin we własnym gabinecie psychologicznym. Zainteresowania naukowe: systemowa terapia rodzin, badania nad zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży w kontekście systemów: rodziny i szkoły.

Kontakt w relacjach pomagania – teoria i praktyka

W świetle licznych badań nad procesem zmiany w psychoterapii relacja terapeuty i klienta jest traktowana jako centralny element oddziaływania. Nośnikiem zdarzeń budujących relację jest komunikowanie się terapeuty i klienta. Problemy te stanowią przedmiot niniejszego wystąpienia. Pierwsza jego część jest poświęcona ustaleniom definicyjnym relacji terapeutycznej oraz opisowi znaczenia przypisywanego relacji w różnych szkołach psychoterapii: psychoanalitycznej i kierunków psychodynamicznych, behawioralno-poznawczej, egzystencjalno-humanistycznej. W drugiej części zostaną omówione praktyczne umiejętności osób pomagających służące nawiązywaniu kontaktu i jego podtrzymywaniu w różnych fazach procesu terapii.

Mgr Jižina Vozna, mgr Eva Tesarkova

Zvlastni Škola a Pomocna Škola

tłumacz. mgr Józef Oczadły (ŚO PTL)

Logopedyczna opieka uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W naszym społeczeństwie mowa jest ceniona, dlatego nawet małe wady wymowy i niewłaściwe wystawianie się budzą zainteresowanie i mogą być wśród uczniów powodem do wyśmiewania kolegów. Z wadami wymowy ściśle powiązane są problemy z nauką. W wystąpieniu przedstawiamy zakres postępowania terapeutycznego z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

WARSZTATY 3. marca 2012 r.

Mgr Karol Pawlas

Publiczne Przedszkole w Markłowicach, Szkoła Podstawowa Nr 1
w Markłowicach

Mgr Karol Pawlas - neurologopeda – emisjolog. Autor ponad 20 publikacji naukowych w pozycjach zwartych. Jest członkiem ZG Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, przewodniczącym komisji rewizyjnej ZG PTL w Lublinie, członkiem komisji rewizyjnej OŚ PTL w Katowicach. Członkiem Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego w Krakowie oraz członkiem Towarzystwa Kultury Języka w Warszawie. Warsztaty z emisji i higieny głosu prowadzi w całym województwie w ROME Metis w Katowicach, SOD Częstochowa, PODN Wodzisław Śląski. Dzieli się wiedzą jako wykładowcą logopedii, neurologopedii i emisji głosu w Akademii Jana Długosza w Częstochowie, na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach oraz w Górnośląskiej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości w Gliwicach. Administruje stroną Polskiego Towarzystwa Logopedycznego i jej oddziałami. Administruje stroną oddziału Śląskiego PTL oraz od ubiegłego roku angielskojęzyczną stroną Logopedii. Na co dzień pracuje w Gminie Markłowice, obsługując Przedszkole i Szkoły Podstawowe. Od 11 lat pracuje jako koordynator Ogólnopolskiej Akcji Dnia Bezpłatnych Diagnoz Logopedycznych w Polsce. Pasjonat lotnictwa, licencjonowany pilot. Spędził ponad 700 godzin za sterami różnych statków powietrznych.

Emisja, higiena głosu i techniki płynnego mówienia

1 Planowany przebieg zajęć:

Higiena i emisja głosu, prezentacja ppt „Typy oddychania”,
Podstawowe pojęcia (treści przedmiotu) i literatura – program Word,
Ćwiczenia oddechowe – prezentacja ppt,
Elementy relaksu autogennego wg Schultza,
Ćwiczenia praktyczne – cała grupa,

Ćwiczenia oddechowe – zajęcia indywidualne,
Ćwiczenie elementów oddechowych w artykulacji,
Ćwiczenie elementów oddechowych w dykcji.

2 Materiały przekazane uczestnikom:

Po przeprowadzeniu zajęć, uczestnicy otrzymują kserokopię przygotowanych ćwiczeń oddechowych do samodzielnej realizacji w domu.

Cele szkolenia

- opanowanie przez nauczycieli / osoby pracujące głosem podstaw prawidłowej emisji głosu, ustawienia głosu, procesu oddychania jako warunków zapobiegania zaburzeniom głosu,
- zapoznanie nauczycieli z podstawowymi zasadami higieny głosowej,
- nabycie przez uczestników podstawowej wiedzy praktycznej w zakresie prawidłowej dykcji.

Mgr Ewa Kwaśniok, mgr Edyta Biskup
Śląskie Centrum Słuchu i Mowy „MEDINCUS”

Mgr Ewa Kwaśniok - jest filologiem polskim i surdologopedą. W Śląskim Centrum Słuchu i Mowy prowadzi terapię dzieci, młodzieży i dorosłych z zaburzeniami słuchu oraz terapię dzieci z opóźnionym/zaburzoną mową (dzieci autystyczne, z afazją/ dysfazją). Zajmuje się diagnostyką i rehabilitacją ośrodkowych zaburzeń słuchu oraz prowadzi terapię Tomatisa. Uczestniczy w licznych konferencjach naukowych i szkoleniach organizowanych przez m.in. Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu oraz Zespół prof. J. Cieszyńskiej.

Mgr Edyta Biskup - psycholog, psychoterapeuta (w trakcie szkolenia PTP).

Programowanie języka dzieci z zaburzeniami komunikacji

Wykład wprowadzający w tematykę warsztatu nt. **Tło rozwojowe zaburzeń mowy u dzieci** – wykład stanowi próbę stworzenia użytecznej dla pedagogów, logopedów i innych specjalistów pracujących z dziećmi psychologicznej klasyfikacji deficytów i dysfunkcji, których objawem są zaburzeń mowy. Omówienie kryteriów diagnostycznych, typowych objawów oraz zasad postępowania diagnostyczno-terapeutycznego.

Zakres warsztatu:

I. Programowanie systemu komunikacyjnego.

1. Ustalenie minimalnego i podstawowego zasobu leksykalnego.
2. Zminimalizowanie gramatyki
3. Powiązanie ustalonego zasobu reguł gramatycznych z regułami komunikacyjnymi.

II. Etapy programowania języka:

- od samogłoski i wyrazów dźwiękonaśladowczych do prymarnych sylab,
- od sylaby otwartej do pierwszego słowa,
- od pierwszych słów do wypowiedzi wielocłonowych,
- od wypowiedzi wielocłonowych do minimalnego zasobu leksykalnego.

WARSZTATY 6. MARCA 2012 r.

Mgr Barbara Kasica

**Specjalistyczny Ośrodek Diagnostyki i Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży
z Wadą Słuchu PZG w Katowicach, Przedszkole nr 93**

Edukacja przedszkolna metoda wspomagającą rehabilitację małego dziecka z wadą słuchu

Rehabilitacja małego dziecka z wadą słuchu zostanie przedstawiona w perspektywie edukacji przedszkolnej i jej wieloaspektowego charakteru.

Dr n. hum. Marta Korendo

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

Nowy podręcznik do Symultaniczno-Sekwencyjnej Metody Czytania „Kocham szkołę” oraz zagadnienia dotyczące wzrostu zagrożenia dysleksją u dzieci młodszych klas szkoły podstawowej

W trakcie spotkania zostaną omówione najważniejsze założenia Symultaniczno-Sekwencyjnej Metody Czytania oraz przedstawione będą etapy nabywania umiejętności czytania metodą sylabową. Zostaną poruszone także zagadnienia dotyczące wzrostu zagrożenia dysleksją w związku z planowanym obniżeniem wieku rozpoczynania obowiązkowej nauki w szkole oraz braku gotowości szkolnej sześciolatków. Słuchacze będą mogli także poznać nowy podręcznik do nauki czytania Metodą Symultaniczno-Sekwencyjną „Kocham szkołę” autorstwa J. Cieszyńskiej, M. Korendo, A. Bali, wydane przez Wydawnictwo WIR.

WARSZTATY 7. MARCA 2012 r.

Mgr Iwona Wielesiewicz, dr Iwona Sosnowska-Wieczorek
Centrum diagnostyki i terapii InCorpore

Terapia Tomatisa

Terapia Tomatisa jest metodą treningu słuchowego przeprowadzanego za pomocą urządzenia zwanego „uchem elektronicznym”. Składają się na nią sesje słuchania materiału dźwiękowego (o określonej częstotliwości), konsultacje wraz z oceną audio-psycho-fonologiczną. Twórcą tej metody jest dr Alfred Tomatis - francuski otolaryngolog i audiolog, który prowadził badania nad zależnością między słyszeniem a tworzeniem głosu i produkcją mowy. Zauważył, że słyszenie nie jest jednoznaczne ze słuchaniem. Słyszenie jest procesem biernym (recepcją dźwięku) i zależy od stanu obwodowej części narządu słuchu, tzn. komórek słuchowych w uchu wewnętrznym i nerwie słuchowym.

Lek. med. Paweł Dobrakowski, dr Iwona Sosnowska-Wieczorek
Centrum diagnostyki i terapii InCorpore

Terapia Biofeedback

Istotą metody jest wykorzystywanie efektu biologicznego sprzężenia zwrotnego do modyfikowania procesu fizjologicznego i nadawania mu pożądanego kierunku (poprzez podawanie bezpośrednich informacji zwrotnych dotyczących parametru tego procesu), dzięki temu uczymy się zależności pomiędzy naszym ciałem i umysłem a jakością pracy mózgu. EEG Biofeedback wykorzystuje do monitorowania i trenowania czynność bioelektryczną generowaną przez pracujący mózg. Dzięki treningowi można nauczyć się panowania nad poszczególnymi funkcjami organizmu, kierowanymi przez autonomiczny układ nerwowy.